

Vergaderjaar 2012–2013

32 605

Beleid ten aanzien van ontwikkelingssamenwerking

Nr. 120

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 januari 2013

Hierbij stuur ik u de Nederlandse visie op de ontwikkelingsagenda na de Millennium Ontwikkelingsdoelen (MDGs) die in 2015 aflopen. In de Kabinetsreactie van 1 november 2011 op het AIV-advies «Ontwikkelingsagenda na 2015» werd een dergelijke visie toegezegd. Op 28 september 2012 ontving u de Nederlandse bijdrage aan de publieke consultaties van de Europese Commissie over dit onderwerp. Hieronder volgt de stand van zaken m.b.t. de Millenniumdoelen en de internationale discussie over de post-2015 ontwikkelingsagenda, evenals de Nederlandse inzet op hoofdlijnen. Zoals toegezegd tijdens het Wetgevingsoverleg op 17 december jl. ontvangt u in maart de beleidsnota Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Op basis hiervan volgt in de loop van het jaar een uitgewerkte Nederlandse visie op de post-2015 ontwikkelingsagenda, na nadere consultatie van onder andere het Nederlandse maatschappelijk middenveld. De regering zal uw Kamer daarnaast op de hoogte houden van relevante ontwikkelingen in deze.

1. Het succes van de Millenniumdoelen

In 2015 lopen de Millenniumdoelen (MDGs) ten einde. Deze doelen werden geformuleerd op basis van de Millennium Verklaring van de Verenigde Naties (2000). De MDGs bleken een succes. Ze vestigden de aandacht op bestrijding van moedersterfte, kindersterfte, HIV-AIDS en verbetering van onderwijs en gezondheidszorg. Zoals voormalig Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan recent schreef: «de MDGs plaatsten mensen onherroepelijk in het middelpunt van ontwikkeling». De MDGs stelden zowel overheden als bedrijven, maatschappelijk middenveld en burgers in staat concreet bij te dragen aan ontwikkelingsinspanningen. Er werd dan ook veel vooruitgang geboekt:

- Vier belangrijke subdoelstellingen – halvering van inkomensarmoede, gelijke aantallen jongens en meisjes op de basisschool, verbetering van toegang tot water en verbeterde leefomstandigheden in sloppenwijken –, zijn op mondiaal niveau drie jaar voor het einddoel al gehaald.
- Het percentage mensen dat leeft van minder dan \$ 1,25 per dag daalde wereldwijd van 47 procent in 1990 tot 24 procent in 2008 en zal naar verwachting nog verder dalen in de komende drie jaar.¹
- Het aantal nieuwe HIV infecties daalde sterk in Afrika en het aantal malariagevallen is met de helft teruggebracht in landen waar de ziekte veel voorkwam, zoals Rwanda en Zambia.
- Doelen op het terrein van halvering van ondervoeding, universeel basisonderwijs en verminderen van kindersterfte zijn met extra inspanningen haalbaar in 2015.

Wereldwijd hebben de Millenniumdoelen de levens van miljoenen mensen verbeterd. Toch zijn in 2015 waarschijnlijk niet alle doelen gerealiseerd, bijvoorbeeld op het terrein van moedersterfte en toegang van vrouwen en meisjes tot reproductieve gezondheidsvoorzieningen. Er zijn grote verschillen in de geboekte voortgang tussen en binnen landen. Vooral landen in conflict blijven achter.

2. Hoe verder na 2015

Na de MDGs blijft een aanzienlijke uitdaging over op cruciale thema's als armoede, duurzaamheid, veiligheid, gender en rechten. Daarbij is sprake van veranderende verhoudingen: in de groep van arme landen is sprake van grote vooruitgang in sommige landen, maar landen in conflict blijven achter. Nieuwe partnerschappen tussen overheden, internationale organisaties, maatschappelijk middenveld en bedrijfsleven zijn noodzakelijk geworden. Met andere woorden: zowel de internationale agenda als de uitvoering zijn toe aan verandering.

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties (SGVN) is tijdens de Millenniumdoelentop in 2010 gevraagd met aanbevelingen te komen voor de mondiale ontwikkelingsagenda na 2015. In juli jl. benoemde hij het *High-Level Panel on the Post 2015 Development Agenda*, dat in mei 2013 een advies zal uitbrengen. De covoorzitters van het panel van 27 leden zijn de Presidenten van Indonesië en Liberia en de Minister-President van het Verenigd Koninkrijk. De regering is verheugd over de benoeming van de Nederlander Paul Polman, Chief Executive Officer van Unilever, als één van de twee vertegenwoordigers van het bedrijfsleven in het Panel.

Het *High-Level Panel* is internationaal tot medio 2013 het belangrijkste forum voor discussies rond de post-2015 ontwikkelingsagenda. De regering merkt op dat het Panel pas onlangs met zijn werkzaamheden is begonnen en dat veel ideeën nog in ontwikkeling zijn. Na publicatie van het adviesrapport van het *High-Level Panel* volgt tijdens de 68e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in september 2013 een top, waarop de voortgang van de Millenniumdoelen en het nieuwe raamwerk worden besproken. Naar verwachting wordt op deze top besloten hoe de internationale onderhandelingen over het nieuwe raamwerk na 2015 gaan verlopen.

Parallel aan de panelbijeenkomsten coördineert de VN elf thematische consultaties en een reeks van nationale en regionale consultaties om verschillende stakeholders te betrekken bij het proces, input te krijgen en draagvlak te creëren.

¹ Verenigde Naties, The Millennium Development Goals Report 2012

Bij de Rio+20 duurzame ontwikkelingsconferentie in juni jl. werd een intergouvernementele werkgroep opgericht, die tijdens de 68e Algemene Vergadering van de VN met een voorstel voor duurzame ontwikkelingsdoelen (SDGs) zal komen. De werkgroep gaat begin 2013 van start. Het Rio+20 slotdocument stelt dat de duurzame ontwikkelingsdoelen coherent met en geïntegreerd in de post-2015 ontwikkelingsagenda moeten worden. Het slotdocument stelt ook dat deze doelen universeel toepasbaar moeten zijn op alle landen. Nederland steunt het samenbrengen van de twee agenda's sterk, maar dit is inhoudelijk en procesmatig een uitdaging.

3. De Nederlandse inzet

Nederland doet actief mee in internationale discussies over een post-2015 raamwerk voor ontwikkeling. Tijdens de intergouvernementele onderhandelingen over de nieuwe ontwikkelingsagenda wil Nederland zo veel mogelijk samen met de EU-lidstaten opereren. Op dit moment bereidt de Europese Commissie een eerste positiedocument voor, waarbij de Europese inzet op terrein van de post-2015 ontwikkelingsagenda en de duurzame ontwikkelingsdoelen gecombineerd worden. Dit document zal als basis dienen voor discussie tijdens de informele Raad Buitenlandse Zaken / Ontwikkelingssamenwerking van 12 februari 2013. De Europese Commissie zal vervolgens in de eerste helft van 2013 met een mededeling komen over de post-2015 ontwikkelingsagenda.

Nederland zal ook deelnemen aan de intergouvernementele VN-werkgroep over duurzame ontwikkelingsdoelen (SDGs). Ook geeft Nederland financiële steun aan het secretariaat van het *High-Level Panel* en financiert en faciliteert het thematische VN-consultaties op het gebied van water.

Inhoudelijk wordt de Nederlandse inzet bepaald door het algemene Kabinetsbeleid op het terrein van ontwikkelingssamenwerking, met bijzondere aandacht voor de prioriteiten (watermanagement, voedselzekerheid, veiligheid en rechtsorde, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten) en doorsnijdende thema's (gender, duurzaamheid en goed bestuur). De Nederlandse inzet wordt mede gebaseerd op nieuw beleid op het gebied van internationale samenwerking op de middellange termijn, dat ik voornemens ben dit jaar verder te ontwikkelen. Uw Kamer zal hierover nog nader worden geïnformeerd. Het betreft vier sporen:

- (1) Verdieping door de directe armoedebestrijding,
- (2) Verbreding door grotere inzet op mondiale publieke goederen,
- (3) Versterking van de economische samenwerking met ontwikkelingslanden, en
- (4) Bevordering van buitenlandse handel.

Binnen deze kaders wordt ten aanzien van het post-2015 raamwerk vooral ingezet op de volgende aspecten:

- a. **Armoedebestrijding:** Nederland wil dat een hoofddoel van het nieuwe raamwerk het uitbannen van extreme armoede en honger binnen één generatie wordt (getting to zero). Een bestaansminimum waaronder geen mens zou moeten vallen (social protection floor), biedt een geschikt kader voor het uitbannen van extreme armoede. Dit kader wordt uitgewerkt in een multidimensionaal armoedeconcept dat niet alleen naar inkomensarmoede kijkt, maar ook naar toegang tot sociale diensten, gelijkheid en gelijke verdeling. De Millenniumdoelen zijn bijzonder effectief gebleken als communicatiemiddel in het mobiliseren van politiek draagvlak en middelen. Een nieuw raamwerk moet hier wat Nederland betreft op voortbouwen en de eenvoud en helderheid van de Millenniumdoelen bewaren.

- b. **Duurzaamheid en bescherming van mondiale publieke goederen:** Deze zijn integraal onderdeel van armoedebestrijding. Er moet één enkel raamwerk na 2015 komen, dat zowel de vernieuwde ontwikkelingsagenda als de in Rio aangekondigde duurzame ontwikkelingsdoelen (SDGs) omvat. Het raamwerk dient een balans te vinden tussen de drie dimensies van duurzame ontwikkeling (sociaal, economisch, milieu). Het nieuwe raamwerk moet alle landen er toe aanzetten een nationale duurzaamheidsstrategie uit te werken, met aandacht voor duurzame productie- en consumptiepatronen en internationale publieke goederen. Sociaaleconomische ontwikkeling is immers begrensd door de beschikbaarheid van natuurlijke hulpbronnen op onze planeet (planetary boundaries).
- c. **Vrede en veiligheid:** Ook dit thema moet een plaats krijgen binnen het nieuwe raamwerk. In fragiele staten en landen in conflict werd tot nu toe geen (enkel) Millenniumdoel behaald. «Vrede en veiligheid» is een belangrijke aanvulling op de MDGs en de drie dimensies van duurzame ontwikkeling. Hierbij wil Nederland aansluiten bij eerdere voortgang op dit terrein voortkomend uit het Busan-proces, waar onder co-voorzitterschap van Nederland de «New Deal» voor fragiele staten werd afgesproken met de nadruk op veiligheid, gerechtigheid en het scheppen van werkgelegenheid.
- d. **Gender, seksuele en reproductieve rechten en gezondheid:** Deze tot nog toe onderbelichte thema's moeten een prominente plek in het raamwerk krijgen. Terwijl steeds duidelijker wordt dat deze thema's cruciaal zijn voor mensenrechten en ontwikkeling, is op deze gebieden sprake van schrijnende achterstand. Internationaal liggen deze thema's vaak gevoelig en daarom bestaat het risico dat ze onderbelicht blijven.
- e. **Internationale samenwerking, vernieuwing ODA:** Vanuit de gedachte van gelijkwaardig partnerschap en gedeelde verantwoordelijkheid, moeten landen zich verplichten om specifieke ontwikkelingsinspanningen te vergezellen met coherent beleid op andere terreinen zoals handel, landbouw, (arbeids-)migratie, milieu en financiële regulering. Daarbij is het uitgangspunt dat beleid op andere terreinen tenminste ontwikkelingsinspanningen niet mag schaden. Hier ligt een rol voor het Ontwikkelingscomité van de OESO (DAC) om meetbare indicatoren te ontwikkelen. Ook moet er op een bredere, modernere wijze gekeken worden naar de financiering van ontwikkeling. Daarbij staan de rol en definitie van Official Development Assistance (ODA) ter discussie. De toekomstige ODA-definitie dient innovatieve financieringsvormen te omarmen. ODA kan immers als hefboom dienen voor andere geldstromen. Een positieve stap is dat de High-Level vergadering van de OESO/DAC in Londen op 5 december jl. heeft besloten om in de aanloop naar 2015 de ODA-definitie tegen het licht te houden.
- f. **Proces:** Nederland is voorstander van een inclusief en breed gedragen proces voor de totstandkoming van het nieuwe raamwerk na 2015. Dat de MDGs destijds zonder brede inspraak zijn opgesteld, was immers één van de kritiekpunten. Ontwikkelingslanden en opkomende economieën moeten het voortouw nemen in de agendering van hun prioriteiten. Er moet wereldwijd gelegenheid zijn voor inspraak door individuen, het maatschappelijk middenveld, experts, academici en de private sector. Deze kunnen een belangrijke rol spelen, zowel inhoudelijk als bij het mobiliseren van draagvlak en bij de uitvoering van een nieuw raamwerk.

De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.M.J. Ploumen